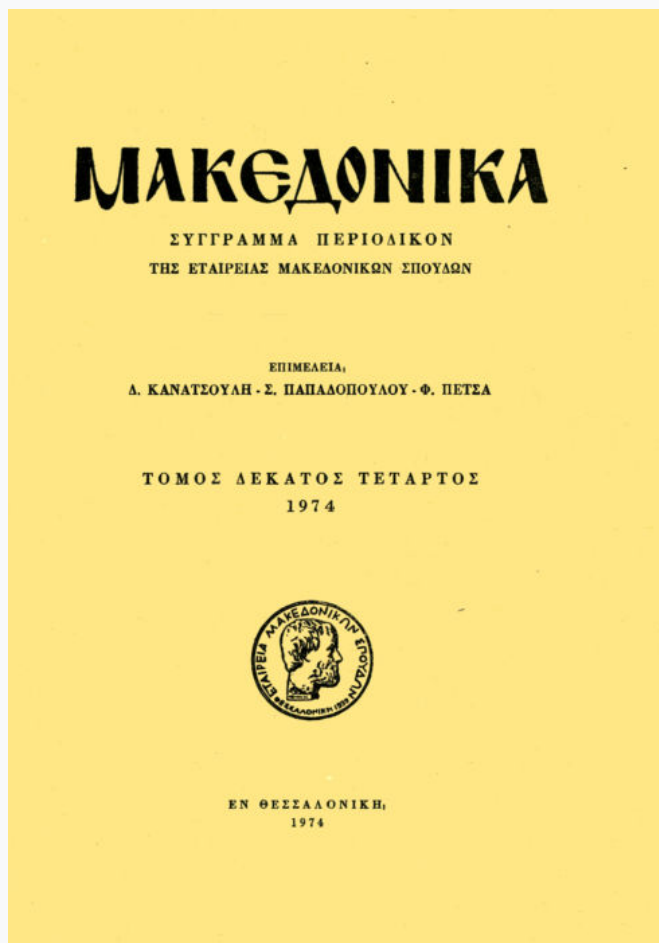

Μακεδονικά

Vol 14, No 1 (1974)

**Μακεδονικά στο βιβλίο του Δημόσιου Μνήμονος
Σκοπέλου, του έτους 1831**

Αθ. Ε. Καραθανάσης

doi: [10.12681/makedonika.592](https://doi.org/10.12681/makedonika.592)

Copyright © 2015, Αθ. Ε. Καραθανάσης

This work is licensed under a [Creative Commons Attribution-NonCommercial-ShareAlike 4.0](https://creativecommons.org/licenses/by-nc-sa/4.0/).

To cite this article:

Καραθανάσης Α. Ε. (1974). Μακεδονικά στο βιβλίο του Δημόσιου Μνήμονος Σκοπέλου, του έτους 1831. *Μακεδονικά*, 14(1), 403-405. <https://doi.org/10.12681/makedonika.592>

στή βασιλεύουσα, σὲ μιὰ ὑστατή προσπάθεια νὰ ἀποσπάσῃ ἀπὸ τοὺς Βενετοὺς διαχειριστὲς τῆς περιουσίας τοῦ θείου του τὰ 20.000 ρεάλια. Γιὰ τὸν Κούνιαλὸν πρέπει μᾶλλον νὰ δεχτοῦμε ὅτι μετέβη ξανά στὴν Ἰταλία (ἄγνωστο πότε, ἀλλ') ὁπωσδήποτε μετὰ τὰ 1677), ὅπου καὶ πέθανε στὰ 1694¹.

ΙΩ. Ε. ΚΑΡΑΘΑΝΑΣΗΣ

ΜΑΚΕΔΟΝΙΚΑ

ΣΤΟ ΒΙΒΛΙΟ ΤΟΥ ΔΗΜΟΣΙΟΥ ΜΝΗΜΟΝΟΣ ΣΚΟΠΕΛΟΥ, ΤΟΥ ΕΤΟΥΣ 1831

Στὴ Σκόπελο καὶ στὸ ἀρχεῖο τοῦ συμβολαιογράφου κ. Β. Παλιούρη σώζεται ἓνα πολὺ ἐνδιαφέρον χειρόγραφο βιβλίο μὲ τὴν ἐπιγραφή: «Βιβλίον β' ἀρχόμενον ἀπὸ πρῶτον ἀριθμὸν τῶν πράξεων τοῦ Μνήμονος τῆς Νήσου Σκοπέλου, τοῦ δευτέρου ἔτους τῆς Μνημοσύνης αὐτοῦ ἐν τῇ χιλιοστῇ ὀκτακοσιοστῇ τριακοστῇ πρώτῃ ἔτει 1831, Μηνὶ Ἰανουαρίῳ». Δημόσιος Μνήμων τῆς Σκοπέλου τὰ χρόνια αὐτὰ ἦταν ὁ Σκοπελίτης Μελαχροινὸς Γιαννιός². Τὸ βιβλίο ἀποτελεῖται ἀπὸ διακόσια τριάντα φύλλα, στὰ ὁποῖα εἶναι γραμμένες οἱ τριακόσιες δέκα (310) πράξεις τοῦ Μνήμονος. Ὅλες αὐτὲς οἱ πράξεις παρουσιάζουν ξεχωριστὸ ἐνδιαφέρον γιὰ τὴν ἱστορία τοῦ νησιοῦ καὶ γενικὰ γιὰ τὴν ἱστορία τοῦ ἑλληνικοῦ νησιώτικοῦ κόσμου. Δίνουμε ἐδῶ μερικὰ ἀπὸ τὰ περιεχόμενα τοῦ βιβλίου: ὁμολογίες δανείων, ἐμπορικὲς δοσοληψίες μὲ ἐμπορικὰ κέντρα τῆς ἐποχῆς, ναυλοσυμφωνητικά, αἵρετοκριτίες, χαριστήρια περιουσιῶν, προικοσύμφωνα, «ἐγγυητικά διὰ τιμίαν διαγωγὴν προσώπου τινός», ἐκμισθώσεις ἐργασίας κ.ἄ.

Γιὰ τὴ Μακεδονία τὸ βιβλίο αὐτὸ παρουσιάζει ἐνδιαφέρον, γιατί δείχνει τὶς ἐμπορικὲς συναλλαγὰς τῶν νησιῶν τοῦ συμπλέγματος τῶν Β. Σποράδων κμὲ τὰ μέρη τῆς Κασσάνδρας, ὅπου συνήθως ἔρχονταν οἱ Σκοπελίτες, γιὰ νὰ προμηθευτοὺν ξυλεία ἀπὸ τὰ πλούσια δάση τῆς Χαλκιδικῆς καὶ ἀκόμη νὰ πωλήσουν τὸ περίφημο σκοπελίτικο κρασί. Πολλὲς ἀκόμη ἐμπορικὲς δοσοληψίες Σκοπελιτῶν νοικοκυραίων γίνονται μὲ ἐμπόρους τῆς Θεσσαλονίκης, τῆς περιοχῆς Βαρδάρη.

Στὴ Σκόπελο καὶ στὴ Σκιάθῳ ἦρθαν καὶ ἐγκαταστάθηκαν ἐπίσης πολλοὶ Μακεδόνες πρόσφυγες-ἐπαναστάτες μετὰ τὴν ἄτυχὴ ἐπανάστασιν τοῦ 1821 στὴ Μακεδονία³. Ἀπ' αὐτοὺς μάλιστα μερικοὶ ἀναδείχτηκαν καὶ ἔγιναν ἀξιόλογοι καπεταναῖοι στὴν περιοχὴ τῆς «Θετταλομαγνησίας», ὅπως ἦταν ὁ καπετὰν Μπίνος, ὁ καπετὰν Δημήτρης Λιακόπουλος καὶ οἱ Παραθυραῖοι. Ἀλλὰ καὶ τὸ ἀνώνυμο πλῆθος τῶν προσφύγων πού ἦρθε καὶ ἐγκαταστάθηκε στὰ νησιά αὐτὰ πολὺ βοήθησε τοὺς ἀπελευθερωτικοὺς ἀγῶνες τῶν ἐντοπιῶν. Ὁ καθηγ. Ἀπ. Βακαλόπουλος γράφει ὅτι «οἱ Μακεδόνες, κυρίως οἱ Ὀλύμπιοι, ὡς διατελοῦντες συμ-

1. Κ. Δ. Μέρτζιου, Μνημεῖα Μακεδονικῆς Ἱστορίας, Θεσσαλονικὴ 1947, σ. 496.

2. Γιὰ τὸν τίτλο τοῦ Δημοσίου Μνήμονος, τοῦ ἀλλοτινοῦ δηλ. νοτάριου ἢ κατζίλλιε-ρ καὶ σημερινοῦ συμβολαιογράφου, βλ. στοῦ Ἀθαν. Δ. Θανοπούλου-Διον. Λειβαθοῦ, Ὁ συμβολαιογράφος ἐν τῇ θεωρίᾳ καὶ τῇ πράξει, Ἀθήναι 1952, σ. 18-19.

3. Γιὰ τὸ θέμα αὐτὸ βλ. Ἀ. Π. Βακαλόπουλου, Πρόσφυγες καὶ προσφυγικὸν ζήτημα κατὰ τὴν ἐπανάστασιν τοῦ 1821, Θεσσαλονικὴ 1939, σ. 32-46, Τοῦ Ἰδίου, Ἡ δράσις τῶν ἐξ Ὀλύμπου Μακεδόνων ἀγωνιστῶν ἐν Εὐβοίᾳ καὶ Θεσσαλίᾳ κατὰ τὰ 1822 καὶ 1823, «Μακεδονικὸν Ἡμερολόγιον», τ. 15 (1939), σ. 81-90, Τοῦ Ἰδίου, Ἱστορία τῆς Μακεδονίας 1354-1833, Θεσσαλονικὴ 1969, σ. 573-574, 590, 594, 608-619, 616, Ι. Κ. Βασδραβελλή, Οἱ Μακεδόνες κατὰ τὴν Ἐπανάστασιν τοῦ 1821, ἐκδ. γ', Θεσσαλονικὴ 1967.

παγείς υπό ίκανωτάτους άρχηγούς και ώς πολεμικώτεροι τών έντοπίων και Θετταλομαγνήτων απέβησαν βαθμηδόν οι πραγματικοί κυρίαρχοι τών Β. Σποράδων»¹.

Ό καπετάν Μπίνος πρωτοεμφανίστηκε στά νησιά τό καλοκαίρι τοῦ 1822 μαζί με άλλους Μακεδόνες άγωνιστές, όπως οι καπεταναίοι Διαμαντής, Καρατάσος, Γάτσος, Δουμπιώτης². Τόν καπετάν Μπίνο συναντούμε στό βιβλίο τοῦ Δημόσιου Μνήμονος Σκοπέλου· στό βιβλίο αυτό υπάρχει ή μνεία ότι στά 1823 ό Μπίνος ένεργοῦσε ως μεσολαβητής σέ διαφορές μεταξύ δύο αντιμαχόμενων καπεταναίων: τών Κασσανδρινών Παραθυραίων, τούς οποίους θά συναντήσουμε και παρακάτω, και τοῦ Σκοπελίτη(;) καπετάνιου 'Αντώνη Γεωργίου, ό οποίος μαζί με τούς στρατιώτες του άρπαζε όπλα και άλλα σκεύη από τούς Παραθυραίους: «...ότι κατά τό 1823 έν Σκοπέλῳ, έχοντες διαφοράν οι κ. Παραθυραίοι μετά τοῦ κ. 'Αντωνίου Γεωργίου και συστρατιωτών του περί άρπαγής τινῶν άρμάτων και λοιπών σκευῶν, τά όποια ήρπασαν τότε πρό ολίγου ό ρηθείς 'Αντώνιος Γεωργίου με τούς συστρατιώτας του από τούς Παραθυραίους έσυμβιβάσθησαν... εις τό κατάλυμα τοῦ καπετάν Μπίνου...»³. Τόν καπετάν Μπίνο συναντούμε επίσης νά αντιπροσωπεύεται στήν Γ' Έθνοσυνέλευση τῆς 'Ερμιόνης (1827) από τό γραμματικό τοῦ καπετάν Δημήτρη Λιακόπουλου Δονιήλ- 'Αναγνώστη Βελεστινελή⁴.

Γιά τό Μακεδόνα καπετάνιο Μήτρο Λιακόπουλο έχομε μόνο μία μνεία στό βιβλίο τοῦ Δημοσίου Μνήμονος Σκοπέλου: ότι γραμματικός του ήταν ό Δανιήλ 'Αναγνώστης Βελεστινιώτης, από τό χωριό τοῦ πρωτομάρτυρα τοῦ 'Αγώνα Ρήγα Φερραίου Βελεστινιή⁵. Ό Δανιήλ μάλιστα ήταν αντιπρόσωπος και τοῦ άφεντικοῦ του στή Γ' Έθνοσυνέλευση. Ό Λιακόπουλος εμφανίστηκε στά νησιά Σκόπελο και Σκιάθο μαζί με τόν Καρατάσο, τό Γάτσο, τόν Μπίνο τό καλοκαίρι τοῦ 1822. Ό Κορδάτος γράφει μάλιστα, ότι ό Λιακόπουλος ήταν έπικεφαλής τών Μακεδόνων προσφύγων και άγωνιστών πού κατέβηκαν στίς Β. Σποράδες⁶. Γιά τόν καπετάνιο Λιακόπουλο γνωρίζομε ακόμη ότι υπήρξε από τούς σπουδαιότερους συνεργάτες τοῦ άρχηγού τών πλησιορίτικων στρατευμάτων στά χρόνια τοῦ 'Αγώνα Μήτρου Μπασδέκη (-1828)⁷. Ό Λιακόπουλος, κατά τόν Κορδάτο πάντα, μετά τά 1825 πολέμησε στήν 'Ανατ. Έλλάδα και στήν Εῤβοια.

'Άλλοι γνωστοί καπεταναίοι στή Σκόπελο είναι οι «Κασσανδριανοί» Παραθυραίοι, ό Ρήγας και ό Κωνσταντίνος, γιά τούς οποίους μιλήσαμε παραπάνω. Φαίνεται ότι κι αυτοί κατέβηκαν στά νησιά τών Σποράδων μετά την επανάσταση τῆς Μακεδονίας στά 1821.

Δημοσιεύομε στή συνέχεια ένα «μαρτυρικό» πού συντάχτηκε στίς 9 'Ιουνίου 1831 και με τό όποιο ό Ρήγας και Κωνσταντίνος Παραθυράς, καθώς και οι Γεώργιος παπά Κυρίτσης, Ρήγας 'Ιωάννου και Χριστόδουλος Ρήγας, «άπαντες Κασσανδριανοί», πιστοποιοῦν ότι οι επαναστάτες Μακεδόνες τό 1821 με άπόφαση τοῦ «Μανολάκη Σερριώτου» ('Εμμανουήλ Παπα) χρησιμοποίησαν ένα πλοίο πού άνήκε στό μοναστήρι τῆς 'Αγίας 'Αναστασίας Φαρ-

1. 'Α π. Β α κ α λ ο π ο ὐ λ ο υ, Πρόσφυγες, σ. 27.

2. Γ ι ά ν η Κ ο ρ δ ά τ ο υ, 'Ιστορία τῆς επαρχίας Βόλου και 'Αγιάς, 'Αθήναι 1960, σ. 698 κ.έ.

3. Βιβλίον Μελαχροινού Γιαννιού, φ. 56.

4. 'Α ν δ. Μ ά μ ο υ κ α, Τά κατά την 'Αναγέννησιν τῆς 'Ελλάδος, τ. Ζ', σ. 22-26.

5. Βιβλίον Μελαχροινού Γιαννιού, φ. 180 (έγώ Δανιήλ 'Αναγνώστης Βελεστινιώτης, γραμματικός τοῦ καπετάν Δημήτρη Λιακοπούλου).

6. Γ. Κ ο ρ δ ά τ ο υ, έ.ά., σ. 698. Γράφει εκεί: «Στό άναμεταξύ ήρθαν στά νησιά αυτά (Σκιάθο και Σκόπελο) και κάμποσοι επαναστάτες από τη Χαλκιδική και Κασσάνδρα με έπικεφαλής τόν καπετάν Μήτρο Λιακόπουλο».

7. Γ. Κ ο ρ δ ά τ ο υ, έ.ά., σ. 734, 736 κ.ά.

μακολύτριάς, ποῦ, ὡς γνωστόν, βρίσκεται στὸ δρόμον Βασιλικῶν-Γαλάτιστας, γιὰ τίς ἀνάγκες τοῦ Ἀγῶνα¹.

Μαρτυρικόν

φ. 192 ἀριθ. 300

Παρά τῷ ἡμετέρῳ Γραφεῖρ τοῦ Δημοσίου Μνήμονος τῆς νήσου Σκοπέλου, σήμερον παρουσιασθέντες οἱ ὑποσημειούμενοι ὅ,τε κ. Ρήγας Παραθυρᾶς, Κωνσταντῖνος Παραθυρᾶς, Γεώργιος παπᾶ Κυρίτζης, Ρήγας Ἰωάννου καὶ Χριστόδουλος Ρήγας, ἅπαντες Κασσανδριανοί, ἐδηλοποίησαν καὶ ὡμολόγησαν ἐνώπιον τῶν προσυποσημειούμενων μαρτύρων ὅτι κατὰ τὸ 1821 = ἔτος, καθ' ὃν χρόνον ἐπολεμεῖτο ἡ πατρις αὐτῶν Κασσάνδρα ὑπὸ τῶν ἐχθρῶν, ὃν ἐκεῖ τότε ἐν πλοῖον Μαρτίος, ἰδιοκτησία τῆς κατὰ τὰ μέρη τῆς Θεσσαλονίκης κειμένης Μονῆς ἐπονομαζομένης τῆς ἁγίας Ἀναστασίας τῆς Φαρμακολυτριάς, ἐχρησίσθη πρὸς βοήθειαν καὶ ἀνέγκην τῆς πατρίδος τῶν διὰ πυρπολικῶν, τὸ ὅποιον ἀποφασισθὲν παρὰ τοῦ τότε ἀρχηγοῦ τῶν ἐλληνικῶν στρατευμάτων κ. Μανολάκη Σερριώτου, ἐγείρει καὶ ἐχρησίμευσεν ὡς τοιοῦτον, κατὰ τῶν ἐχθρικών τουρκικῶν πλοίων, ἀφ' οὗ πρῶτον ἐκτιμήθη παρὰ τοῦ αὐτοῦ ἀρχηγοῦ κ. Μανολάκη, ἑπτὰ χιλιάδες γρόσια, διὰ τὰ πληρωθῆναι ἐν καιρῷ μετὰ τὴν ἀποκατάστασιν τοῦ ἐλληνικοῦ ἔθνους εἰς τὴν διαληφθεῖσαν μονήν. — Ταῦτα οἱ διαλεφθέντες Κασσανδριανοὶ ὁμολογήσαντες κατ' αἰτήσιν τοῦ κ. Μητροφάνου Μοναχοῦ, κοινοβιάντου τῆς ρηθείσης μονῆς, εἰς ἐνδειξιν ἐπέγραψαν τὸ παρὸν εἰς τὰς ἡμετέρας πράξεις ἰδιοχείρου. Ἀντίγραφον τοῦ ὁποίου ἐδόθη τῷ αὐτῷ Μητροφάνῃ μοναχῷ ἵνα τῷ χρησιμεύσῃ ὅπου ἀνήκει.

Ἐν Σκοπέλῳ τῇ 9 ἐννάτῃ Ἰουνίου 1831, τριακοστῇ πρώτῃ.

Ἀθανάσιος Ἰωάννου Μαντεμοχωρίτης μαρτυρῶ

Ἀθανάσιος Χρίστου μαρτυρῶ

ὁ Δημόσιος Μνήμων
Μελαχροινὸς Γιαννιὸς

Ρήγας Ἰωάννου Παραθυρᾶς

Κωνσταντῖνος Ἰωάννου Παραθυρᾶς

Γεώργιος Παπᾶ Κυρίτζης

Ρήγας Ἰωάννου

Χριστόδουλος Ρήγας

ΑΘ. Ε. ΚΑΡΑΘΑΝΑΣΗΣ

ΠΕΡΙ ΕΛΛΗΝΩΝ ΠΕΙΡΑΤΩΝ

Εἰς τὸ τουρκικὸν περιοδικὸν «Belgelerle Turk Tarih Dergisi», τόμ. 3, ἀριθμ. τεύχους 15 (1968), σελ. 62-67, περιέχεται ἄρθρον τοῦ συγγραφέως Mucteba İlgürel μετὰ τίτλον «Adalar Denizinde Rum Korsaları» ἥτοι «Οἱ Ἕλληνες πειραταὶ εἰς τὴν θάλασσαν τῶν νήσων», ἔνθα παρατίθενται διάφορα ἔγγραφα ἐκ τῶν τουρκικῶν ἀρχείων.

Εἰς τὴν σελίδα 63 τοῦ περιοδικοῦ καὶ εἰς τὸ ὕψ' ἀριθμ. 38025 παρατιθέμενον ἔγγραφον τοῦ πρωτοπουργικοῦ ἀρχείου τοῦ ἔτους 1820 περιλαμβάνονται οἱ ἐξῆς πολῦτιμες πληροφορίες: «...ὁ ἐκ τῶν κατοίκων τοῦ Kasımpaşa (Κωνσταντινουπόλεως) Νουρῆς τοῦ Χασεκῆ, συλληφθεὶς ἀπὸ τοὺς Ἕλληνας πειρατὰς αἰχμάλωτος ὁμοῦ μετ' ἄλλων μουσουλμάνων, ἐνθ' ἔπλουν πρὸς τὴν Μεσόγειον, μετέφέρθη εἰς τὴν νήσον Çamlıca (Σπέτσαι), ὅπου οἱ σύντροφοί του ἐθανατώθησαν, ἐνθ' ὁ ἴδιος ἰσχυρίσθεις ὅτι δὲν τυγχάνει μουσουλμάνος, ἀλλὰ Γεωργιανός, διέφυγε τὸν θάνατον καὶ συνεδέθη φιλικῶς μετὰ τοὺς Ἕλληνας. Ἐποφεληθεὶς ἀπὸ

1. Γιὰ τὸ μοναστήρι βλ. Π. Παπαγεωργίου, Ἐκδρομὴ εἰς τὴν βασιλικὴν καὶ πατριαρχικὴν μονὴν τῆς ἁγίας Ἀναστασίας τῆς Φαρμακολυτριάς τὴν ἐν τῇ Χαλκιδικῇ, «B(yzantinische Zeitschrift)», τ. 7(1898), σ. 57-82, Ἀθ. Παπαδοπούλου-Κεραμέως, Ἡ μονὴ Ἀναστασίας τῆς Φαρμακολυτριάς, Β.Ζ., τ. 10 (1901), σ. 193-199.